

प्रेस प्रकाशनी PRESS RELEASE

भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA

संचार विभाग, केंद्रीय कार्यालय, एस.बी.एस.मार्ग, मुंबई 400001

वेबसाइट : www.rbi.org.in/hindi

Website : www.rbi.org.in

इ-मेल email: helpdoc@rbi.org.in

DEPARTMENT OF COMMUNICATION, Central Office, S.B.S. Marg, Mumbai 400001
फोन/Phone: 91 22 2266 0502 फैक्स/Fax: 91 22 2270 3279

July 30, 2009

Beware of Fictitious Offers/Lottery Winnings/Cheap Fund Offers: RBI

The Reserve Bank of India has, today once again clarified that remittance in any form towards participation in lottery schemes is prohibited under the Foreign Exchange Management Act, 1999. Further, these restrictions are applicable also to remittances for participation in lottery-like schemes functioning under different names, such as, money circulation scheme or remittances for the purpose of securing prize money / awards, etc. The Reserve Bank has clarified that it neither maintains any account in the name of individuals / companies / trusts in India to hold funds for disbursement nor does it allow individuals to open an account to deposit money with the Reserve Bank. It also does not issue any certificates or advices or confirmations, evidencing receipt and holding of money in these accounts.

The Reserve Bank has advised the public not to remit or deposit money in such accounts in response to fictitious offers/representations. The public may immediately bring the details of such offers to the notice of local police authorities for booking the culprits.

The Reserve Bank advice came in the wake of many residents falling prey to such tempting offers and losing money in the recent past.

The Reserve Bank of India has, on several occasions in the past, cautioned the members of public not to fall prey to fictitious offers / lottery winnings / remittance of cheap funds in foreign currency from abroad by certain foreign entities / individuals, including Indian residents acting as representatives of such entities / individuals. These offers are generally made through letters, e-mails, mobile phones, SMSs, etc.

The Reserve Bank of India has stated that in addition to the typical modalities adopted in the past, the fraudsters have now resorted to issuing certificates, letters, circulars, etc., on letterhead that looks like that of the Reserve Bank of India's and purportedly signed by its executives / senior officials to make such offers look genuine. The fraudsters also convince the victims by impersonating as senior officials of the Reserve Bank with telephone numbers and/or fictitious e-mail IDs. Many fraudsters have even opened accounts with banks in India and advised public to deposit money in these accounts towards various charges, taxes, duties, etc. Once the money is deposited in their account, people mailing such offers withdraw the money and then vanish. The victim thus loses the money already paid.

The Reserve Bank has also urged members of public to read the ticker on the Reserve Bank's website (www.rbi.org.in) for details.

Press Release : 2009-2010/168

Alpana Killawala
Chief General Manager

Related Press Release

Dec 07, 2007

[RBI cautions Public against Fictitious Offers of Remitting Cheap Funds from Abroad](#)

भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA

वेबसाइट : www.rbi.org.in/hindi

Website : www.rbi.org.in

ई-मेल email: helpdoc@rbi.org.in

संचार विभाग, केंद्रीय कार्यालय, एस.बी.एस.मार्ग, मुंबई 400001

DEPARTMENT OF COMMUNICATION, Central Office, S.B.S. Marg, Mumbai 400001
फोन/Phone: 91 22 2266 0502 फैक्स/Fax: 91 22 2270 3279

30 जुलाई 2009

फर्जी पेशकश/लॉटरी जीतने/सस्ते धन की पेशकश से सावधान रहें:
भारतीय रिज़र्व बैंक

भारतीय रिज़र्व बैंक ने आज एक बार पुनः स्पष्ट किया है कि विदेशी मुद्रा प्रबंध अधिनियम, 1999 के अंतर्गत लॉटरी योजनाओं में भाग लेने के लिए किसी भी स्वरूप में पैसे भेजने पर प्रतिबंध है। इसके अतिरिक्त, ये प्रतिबंध विभिन्न नामों से जारी योजनाओं के अंतर्गत कार्य करने वाली लॉटरी जैसी योजनाओं जैसेकि पैसों की आवाजाही योजना अथवा पुरस्कार राशि/तोहफा आदि में सहभागिता के लिए भेजी जाने वाली राशि पर भी लागू है। रिज़र्व बैंक ने स्पष्ट किया है कि वह संवितरण के लिए राशि रखने हेतु भारत में व्यक्तियों/कंपनियों/न्यासों के नाम में न किसी खाते का रखरखाव करता है और न ही रिज़र्व बैंक के पास रुपया जमा करने के लिए किसी व्यक्ति को कोई खाता खोलने की अनुमति प्रदान करता है। रिज़र्व बैंक इन खातों में पैसा जमा कराने संबंधी कोई प्रमाणपत्र अथवा सूचना अथवा संपुष्टि अथवा साक्ष्य रसीद भी जारी नहीं करता है।

रिज़र्व बैंक ने आम जनता को सूचित किया है कि वे फर्जी पेशकशों/अभ्यावेदनों के जवाब में ऐसे खातों में राशि न भेजें अथवा जमा न करें। जनता से अनुरोध है कि वे ऐसी पेशकश के ब्यौरे स्थानीय पुलिस प्राधिकारियों को तत्काल सूचित करें ताकि अपराधियों को दण्डित किया जा सके।

कई निवासियों के ऐसी लालच भरी पेशकश के शिकार होने और पैसे खो देने पर रिज़र्व बैंक ने यह चेतावनी दी है।

भारतीय रिज़र्व बैंक ने इससे पहले कई बार आम जनता को सावधान किया है कि वे संस्थाओं/व्यक्तियों के प्रतिनिधि के रूप में कार्य करने वाले भारतीय निवासियों सहित ऐसी कतिपय विदेशी संस्थाओं/व्यक्तियों द्वारा फर्जी पेशकश/लॉटरी जीतने/विदेश से विदेशी मुद्रा में सस्ते धन भेजे जाने का शिकार न बनें। ऐसी पेशकश सामान्यतः पत्रों, ई-मेल, मोबाईल फोन, एसएमएस आदि के माध्यम से किए जाते हैं।

भारतीय रिज़र्व बैंक ने कहा है कि इससे पहले अपनाए गए विशेष तौर-तरीकों के अलावा इन जालसाजों ने अब रिज़र्व बैंक के पत्र शीर्ष जैसे और उनके कार्यपालकों/वरिष्ठ अधिकारियों द्वारा हस्ताक्षरित किए हों ऐसे दिखने वाले प्रमाणपत्रों, पत्रों, परिपत्रों आदि को जारी करने का प्रयत्न किया है ताकि ऐसे प्रस्ताव असली दिखाई दें। इन योजनाओं में शिकार हुए व्यक्तियों को ये जालसाज टेलिफोन नंबर/अथवा फर्जी ई-मेल आइडी के साथ स्वयं को रिज़र्व बैंक के वरिष्ठ अधिकारी होने का विश्वास भी दिलाते हैं। कई जालसाजों ने भारत के बैंकों में खाते भी खोल रखे हैं तथा विभिन्न प्रभारों, करों, शुल्कों आदि के लिए इन खातों में राशि जमा करने के लिए आम जनता को सूचित किया है। एक बार उनके खातों में राशि जमा हो जाने के बाद ऐसे प्रस्ताव भेजने वाले व्यक्ति राशि निकाल लेते हैं और गायब हो जाते हैं। इस प्रकार शिकार हुए व्यक्ति पहले भुगतान किए हुए धन को खो देते हैं।

रिज़र्व बैंक ने आम जनता से यह आग्रह भी किया है कि वे अधिक जानकारी के लिए रिज़र्व बैंक की वेबसाइट (www.rbi.org.in) पर निरंतर दिखाई देने वाली सूचना (टिकर) देखें।

प्रेस प्रकाशनी : 2009-2010/168

अल्पना किल्लावाला
मुख्य महाप्रबंधक

افسانوی پیش کش رلائری انعامات رستے فنڈ کی پیشکش کے اعلانات سے ہوشیار۔ آر، بی، آئی

ریزرو بینک آف انڈیا نے آج ایک بار پھر وضاحت کی ہے کہ رلائری اسکیموں میں کسی طرح سے ترسیل زر کے لئے شراکت دارن ایکٹیوٹیوں کے تحت منوع ہے۔ مزید یہ روک لائری اسکیموں سے ملتی جلتی دوسری اسکیموں جو الگ الگ ناموں سے کام کر رہی ہیں جیسے مٹی سرکولیشن اسکیم یا انعامات پر انزمنی کے حصول کے لئے ترسیل زر وغیرہ پر بھی لاگو ہوتی ہے۔ ریزرو بینک آف انڈیا نے وضاحت کی ہے کہ وہ ہندوستان میں ٹرسٹ رکنین یا انفرادی ناموں کے ایسے کھاتوں کا انتظام نہیں کرتی ہے جو ایسے فنڈ کی تقسیم کر سکے اور نہ ہی وہ کسی شخص کو اس کی اجازت دیتی ہے کہ وہ ریزرو بینک میں اس طرح کی رقم جمع کرے۔ یہ اس طرح کے شکیکٹ کا اجراء بھی نہیں کرتی ہے اور نہ ہی ایسی کسی اطلاع کو تقرب کرتی ہے۔

ریزرو بینک نے عوام کو صلاح دی ہے کہ افسانوی انعامات کے اعلانات کے جواب میں وہ اس طرح کے کھاتوں میں نہ تو اپنی رقم جمع کریں اور نہ ہی ترسیل زر کریں۔ عوام سے امید کی جاتی ہے کہ ایسے اعلانات کے بارے میں مقامی پولیس اتھارٹی سے رجوع کریں اور مجرموں کے خلاف رپورٹ درج کرائیں۔

ریزرو بینک نے یہ صلاح اس بات کو مد نظر رکھتے ہوئے دی ہے کہ حالیہ دنوں میں بہت سے لوگ اس جھلسازی کا شکار ہو کر اپنی رقم گنوا چکے ہیں۔ ریزرو بینک اس سے پہلے بھی بہت سے موقعوں پر عوام کو متنبہ کر چکی ہے کہ وہ ایسی افسانوی پیش کشوں رلائری کے انعامات یا غیر ملکی کرنسی میں سستے فنڈوں میں رقم جمع کرانے کے اعلانات جو کچھ غیر ملکی ادارے، اشخاص کے ذریعہ یا غیر ملکیوں میں مقیم ہندوستانیوں کو غیر ملکی اداروں کے ذریعہ منتخب نمائندوں کے طور پر پیش کر کے کئے جاتے ہیں۔ یہ پیش کش عام طور پر خطوط، ای میل، موبائل فون یا ایس، ایم، ایس کے ذریعہ کی جاتی ہیں۔ ریزرو بینک آف انڈیا یہ بھی بتانا چاہتی ہے کہ مخصوص طریقہ کار جو ماضی میں اپنائے گئے تھے کے علاوہ ایسے جھلساز ریزرو بینک آف انڈیا کے ذریعہ جاری سرٹیفکیٹ کی طرح ہی سرٹیفکیٹ لیزس اور سرکر جاری کر رہے ہیں اور جن پر ایسی کمپنیوں کے ایکویٹی ہولڈر یا نچے عہدوں پر فائز افراد کے دستخط ہوتے ہیں تاکہ یہ اصل میں محسوس ہوں۔ جھلساز اپنے شکار کو یہ باور کراتے ہیں کہ وہ ریزرو بینک کے اعلیٰ عہدے پر فائز افراد ہیں ان کے پاس ریزرو بینک کے فون نمبر اور قلمی ای میل آئی ڈی بھی ہوتے ہیں بہت سے جھلساز ہندوستان میں ہی مختلف بینکوں میں اپنے کھاتے کھولتے ہیں اور عوام سے ان میں ٹیکس، ڈیوٹی اور دوسری مختلف مدوں میں رقم جمع کرنے کے لئے صلاح دیتے ہیں جیسے ہی رقم کھاتوں میں جمع ہوتی ہے پیش کش کرنے والے ایسے لوگ کھاتوں سے رقم نکال کر عائب ہو جاتے ہیں اور اس طرح شکار اپنی پہلے سے جمع رقم سے ہاتھ دھو بیٹھتا ہے۔

ریزرو بینک آف انڈیا عوام سے استدعا کرتی ہے کہ وہ تفصیل کے لئے ریزرو بینک آف کی ویب سائٹ (www.rbi.org.in) سے رجوع کریں۔

الینا کلا والا

(چیف جنرل منیجر)

લોભામણા પ્રસ્તાવો/ લોટરીમાં જીત / સસ્તા ભંડોળ મેળવવાની ખોટી જાહેરાતોથી ચેતવો : આરબીઆઈ

આ સાથે આરબીઆઈ ફરીથી સ્પષ્ટતા કરવા માંગે છે કે ફોરેન એક્સ્ચેન્જ મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 1999 મુજબ લોટરીને લગતી કોઈ પણ પ્રકારની સ્કીમોમાં ભાગ લેવા માટેનું ભરણું પ્રતિબંધિત છે. આ ઉપરાંત આ પ્રતિબંધ અન્ય લોટરી જેવો સ્કીમો કે જે નાણાંની હેર ફેરના નામે ચાલતી હોઈ અથવા ઈનામની રકમ / પારિતોષિક મેળવવાં માટે આપવાની થતી રકમ ઉપર પણ લાગુ પડે છે. ભારતીય રિઝર્વ બેંક સ્પષ્ટતા કરે છે કે તે ભારતમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ / કંપની / સંસ્થાના નામે ખાતા ખોલતી / રાખતી નથી તથા આવા કોઈ પણ જાતના નાણાં જમા રાખતી નથી. અને તે કોઈ પણ વ્યક્તિને રિઝર્વ બેંકમાં ખાતું ખોલાવી કે તેમાં પૈસા જમા કરવાની પરવાનગી આપતી નથી. બેંક આવા નાણાં જમા થયાની કોઈ રસીદ કે પ્રમાણપત્ર અથવા કોઈ બાંહેધરી પત્ર આપતી નથી.

રિઝર્વ બેંક જાહેર જનતાને આવા કોઈ ખાતામાં ખોટી અને લોભામણી યોજનાઓ માટે પૈસા જમા ન કરવાની સલાહ આપે છે. આ સાથે જાહેર જનતાને આવી કોઈ પણ યોજનાની જાણ થતા તરતજ સ્થાનિક પોલીસને જાણ કરવી જેથી આવી છેતરપિંડી કરનારાઓ સામે યોગ્ય પગલા ભરી શકાય.

રિઝર્વ બેંક દ્વારા આ જાહેરાત હાલમાં આવી ધોખાધડીની ઘણી બધી ફરિયાદોને લીધે કરવામાં આવી છે અને તેમાં પૈસા ગુમાવવાના ઘણાં કિસ્સા ધ્યાનમાં આવ્યા છે.

રિઝર્વ બેંકે અગાઉ ઘણી વખત જાહેર જનતાને આવી લોભામણી જાહેરાતો / લોટરીમાં જીત / વિદેશી ચલણનું સસ્તું ભંડોળ મેળવવા માટે વિદેશી નાગરિકો / સંસ્થાઓ અથવા તેમના ભારતીય પ્રતિનિધિ દ્વારા અપાતા લોભામણા પ્રસ્તાવોથી સાવધ રહેવા જણાવ્યું છે. આવા પ્રસ્તાવો કાગળો, ઈ-મેઈલ, મોબાઈલ ફોન્સ, એસએમએસ વગેરે દ્વારા આપવામાં આવે છે.

ભારતીય રિઝર્વ બેંકના જણાવ્યા મુજબ, છેતરપિંડી કરનારાઓ હવે જૂની વપરાતી રીતો ઉપરાંત તેમના કોઈ કર્મચારી દ્વારા સહી કરાયેલા ભારતીય રિઝર્વ બેંક તરફથી આપવામાં આવ્યા હોઈ તેવાં દેખાતા પ્રમાણપત્રો, કાગળો અને પરિપત્રો બહાર પાડી મોકલાવે છે જે અસલી જેવા લાગે છે. લોકોને છેતરવા માટે આવી સંસ્થાના કર્મચારી રિઝર્વ બેંકના વરિષ્ઠ કર્મચારી હોવાના દાવા કરે છે તથા ખોટા નંબરો અને ઈ-મેઈલ આપે છે. આવા કાવતરાખોરો વિવિધ બેંકોમાં ખાતા ખોલાવે છે અને તે ખાતાઓમા લોકોને જુદા જુદા ખર્ચ બતાવી, ટેક્સ વી. પૈસા આ ખાતાઓમા જમા કરવાનું કહે છે. આવા ખાતાઓમા પૈસા જમા થયા બાદ આ લોકો પૈસા ઉપાડીને ગાયબ થઈ જાય છે અને આમાં ફસાયેલા લોકો તેમના પૈસા ગુમાવી બેસે છે.

જાહેર જનતાને વિનંતિ છે કે ઉપરોક્ત અંગે વધુ માહિતી માટે રિઝર્વ બેંકની વેબ સાઈટ (www.rbi.org.in) ઉપરનાં ટિકર વાંચશો.

અલ્પના કિલ્લાવાલા

મુખ્ય મહા પ્રબંધક

પ્રેસ વિજ્ઞાપિત : 2009-2010/168